

Filozofická fakulta Univerzity Palackého

**Analýza překladatelských strategií Jiřího Hanuše při
převodu autorského stylu Davida Herberta Lawrence a
Ernesta Hemingwaye do češtiny**

(bakalářská práce)

Olomouc 2020

Natálie Šotnarová

Filozofická fakulta Univerzity Palackého

Katedra anglistiky a amerikanistiky

**Analýza překladatelských strategií Jiřího Hanuše při
převodu autorského stylu Davida Herberta Lawrence a
Ernesta Hemingwaye do češtiny**

**Analysis of translation strategies used by Jiří Hanuš to
convey the author's style of David Herbert Lawrence and
Ernest Hemingway in Czech**

(bakalářská práce)

Autor: Natálie Šotnarová

Studijní obor: Angličtina se zaměřením na komunitní tlumočení a překlad

Vedoucí práce: Mgr. Jitka Zehnalová, Dr.

Olomouc 2020

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně a uvedla úplný seznam citované a použité literatury.

V Olomouci dne Vlastnoruční podpis

Poděkování:

Děkuji vedoucí mé práce Mgr. Jitce Zehnalové, Dr. za její čas, odborné vedení a cenné rady, které mi s ochotou poskytovala i v těchto nepříznivých časech. Dále děkuji svým rodičům, sestře a příteli za jejich neustálou podporu.

Seznam použitých zkratk

VT – výchozí text

CT – cílový text

vs. – versus

CJ – cílový jazyk

VJ – výchozí jazyk

Obsah

Seznam použitých zkratk.....	5
Úvod.....	8
1 Teoretická část	11
1.1 Překladačský proces.....	11
1.2 Požadavky na překlad a dvojí norma překladu	12
1.4 Definice stylu podle Leech a Shorta a jeho pozice v překladu.....	13
1.5 Ernest Hemingway.....	14
1.6 David Herbert Lawrence	15
1.7 Jiří Hanuš	17
2 Metodologie.....	19
3 Praktická část	22
3.1 Znaky	22
3.2 Slova	24
3.3 Věty.....	25
3.3.1 Hranice vět	27
3.4 Atributivní adjektiva.....	29
3.4.1 Expresivita atributivních adjektiv.....	30
3.5 Slovesa uvozující přímou řeč	35
3.5.1 Uvozující sloveso <i>say</i>	35
3.5.2 Uvozující sloveso <i>ask</i>	39
3.6 Příznakovost.....	41
Závěr	45
Summary	48
Bibliografie.....	51
Primární literatura	51
Sekundární literatura	51

Anotace	55
Seznam tabulek a grafů.....	57
Seznam tabulek	57
Seznam grafů	57

Úvod

Tato bakalářská práce se zabývá převodem autorského stylu při překladu do cílového textu. Jak říká Levý, překladatelovým úmyslem by mělo být „zachovat, vystihnout a sdělit“ výchozí text, ne psát text zcela nový, nezávislý na původním autorovi (Levý 1998, s. 85).

Rozhodla jsem se proto zaměřit na překladatelské strategie zkušeného překladatele krásné literatury Jiřího Hanuše a pomocí komparativní analýzy zjistit, do jaké míry se mu daří v překladu zachovat autorský styl. Je to překladatel, který podle databáze Národní knihovny České republiky (Souborný katalog České republiky¹) za svoji kariéru přeložil 63 knih. V jeho obsáhlém díle je možné najít překlady nejruznějších autorů od Philipa Rotha, přes Johna Irvinga, až po Kazua Ishigura, což vypovídá o tom, že je to překladatel zvyklý pracovat s nejruznějšími autorskými styly.

Díla, která jsem si pro komparativní analýzu vybrala, pochází z pera dvou autorů, jejichž styly se od sebe výrazně liší, a to Ernesta Hemingwaye a Davida Herberta Lawrence. Konkrétně se jedná o knihy *Collected Stories* a *The First Forty-Nine Stories*. Kromě toho, že mají knihy stejného překladatele, bylo pro jejich výběr také důležité, že se v obou případech jedná o sbírku povídek. Spadají tak pod stejný epický útvar, tudíž by případná různorodost formálních rysů neměla být ovlivněna žánrem, ale právě autorem díla.

Pro tuto práci je rozdílnost stylu obou autorů stěžejní a měla by napomoci jasněji vyhodnotit, zda překladatel podřizuje své překladové strategie konkrétnímu autorskému stylu, a zda se mu díky zvoleným strategiím daří autorský styl v překladu zachovat.

Hemingway proslul například užíváním krátkých vět, jednoduchého lexika a sporadickým používáním adjektiv. To potvrzuje také Vilikovský, který o Hemingwayově stylu píše, že se vyznačuje „gramatickou a lexikální prostotou,“ tedy používá „krátké, jednoduché věty,“ „základní slovesa a nejběžnější adjektiva“ (2002, s. 198). K Lawrenceově stylu se Leech a Short vyjadřují takto: „Lawrence využívá emocionálních asociací nejen při volbě slov, ale i při jejich

¹ Dostupné z: <https://aleph.nkp.cz/>

kombinaci“ (Leech a Short 2007, s. 74²). Četba knihy *Collected Stories* také ukázala na velice subjektivní a niterný styl a text prostoupený emocemi, čehož Lawrence dosahoval např. častým použitím adjektiv.

V teoretické části se zaměřím na překladatelský proces a jednotlivé fáze překladatelovy práce, protože právě během tohoto procesu si překladatel volí jednotlivé překladatelské strategie. Dále zmíním, jaké požadavky jsou na překlad kladeny a jak s tím souvisí tzv. dvojí norma překladu. Jelikož se jádro této bakalářské práce rozvíjí kolem autorského stylu a jeho překladu, představím nejdříve autory jednotlivých textů a jejich autorský styl a v neposlední řadě také samotného překladatele obou děl.

V praktické části se budu věnovat vyhodnocení výsledků komparativní analýzy, pro kterou jsem si vybrala několik indikátorů, které jasně odkazují k autorskému stylu spisovatele. Z formálních indikátorů se jedná například o délky vět nebo slov. Mezi významové indikátory, které jsem se ve své analýze rozhodla zkoumat, patří atributivní adjektiva, jejich množství a expresivita, slovesa uvozující přímou řeč a použití stylově příznakových lexikálních prostředků. Jelikož jsou to všechno indikátory, které se budou jinak uplatňovat v pásmu vypravěče a jinak v přímé řeči, rozhodla jsem se analyzovaný text rozdělit na tyto dvě části.

Při práci na analýze se pak zaměřím na to, jak s vybranými rysy Hanuš pracuje při překladu. Do jaké míry mění počty vět a jak posunuje jejich hranice. Jakým způsobem převádí slovesa uvozující přímou řeč, adjektiva nebo slova nesoucí určitý příznak.

Výsledky analýzy by měly buďto potvrdit, nebo vyvrátit hypotézy, které jsem si pro tuto práci stanovila:

Hypotéza č. 1: průměrná délka vět v přímé řeči bude kratší než v pásmu vypravěče.

Hypotéza č. 2: text Hemingwaye bude obsahovat kratší věty, menší množství přídavných jmen, jejichž expresivita bude spíše obecná než hodnotící a bude v něm častěji použito sloveso *say* pro uvození přímé řeči než v textu Lawrence.

² Pokud není uvedeno jinak, jedná se o vlastní překlad. Originální znění: „In addition, Lawrence exploits emotive associations, not only in his choice of words, but in the way he combines them.“

Hypotéza č. 3: Jiří Hanuš se bude snažit zachovávat autorský styl obou autorů. I přesto však bude vlivem rozdílnosti jazyků docházet k posunům. Více se posuny budou projevovat při překladu textů Lawrence než Hemingwaye.

1 Teoretická část

1.1 Překladatelský proces

Překladelova práce se podle Levého rozděluje na 3 části: „pochopení předlohy, interpretace předlohy a přestylizování předlohy“ (1998, s. 53). Popovič (1975, s. 39), který se drží stejného rozdělení upřesňuje, že ještě předtím, než je překladatel schopen tyto tři kroky uskutečnit, musí se ponořit do procesu, kterým vznikl VT.

První fázi práce překladatele, tedy pochopení předlohy, Levý dále rozděluje na filologické pochopení textu, pochopení ideově estetické stránky díla a pochopení skutečností, které jsou v díle zachyceny (1998, s. 54–56). Překladatel tak musí být schopen dílo postihnout daleko detailněji než obyčejný čtenář a musí být schopen dílo analyzovat na všech těchto úrovních.

Interpretace VT je podle Levého nezbytným krokem překlada proto, že překladatel často narazí na výraz jehož šíří a význam není schopen postihnout ekvivalentem CJ a tudíž jej musí převést např. pomocí výrazu specifitějšího, k čemuž potřebuje vědět, jaké skutečnosti se ukrývají za textovou rovinou (tamtéž, s. 59).

Třetí fáze překladelovy práce by podle Levého měla přinést hlavně „umělecky hodnotné přestylizování předlohy“ (tamtéž, s. 68).

Knittlová překladelový proces rozděluje na „makro přístup“ a „mikro pohled.“ Překladelový proces podle ní začíná makro přístupem, kdy se překladatel soustředí např. na kulturní zasazení, postoj autora k tématu, typ a funkci textu a volí obecnou překladelovskou strategii na úrovni celého textu, a až poté pokračuje mikro pohledem, kdy se překladatel konkrétněji zaměřuje na jednotlivé gramatické, lexikální či stylistické jevy a začíná tvořit CT (2010, s. 27). S tím souvisí tvrzení Levého, který říká, že překladelovy strategie tvoří jednotlivé části jeho celkového přístupu, což znamená, že překladatel podřizuje řešení jednotlivých problémů svojí všeobecné makro strategii (1998, s. 134).

1.2 Požadavky na překlad a dvojí norma překladu

Podle Knittlové je za základní princip překladu považován tzv. „funkční přístup.“ To znamená, že při překladu je nejdůležitější, aby použité jazykové prostředky plnily stejnou funkci jako prostředky použité ve VT. Tuto funkci by pak měly plnit jak po stránce denotační, tak i po stránce konotační a pragmatické. Méně důležité už je, zda se jedná o ty stejné jazykové prostředky, jaké autor použil ve VT (Knittlová et al. 2010, s. 7).

Grygová dále uvádí, že aby se jednalo o kvalitní překlad, musí splňovat alespoň tři kritéria. Musí být napsaný tak, aby nenarušoval přirozenost CJ. Do cílového textu musí být přenesen ten stejný význam, jaký měl text ve VJ a na čtenáře CT musí mít stejný účinek, jako měl na čtenáře VT. V neposlední řadě také musí dodržet dynamiku VT a ve čtenáři vzbuzovat stejnou odezvu (Knittlová et al. 2010, s. 14–15).

Levý zase říká, že při překladu je důležité odlišovat od sebe ideové a estetické hodnoty textu a jazykové prostředky, kterými je text napsaný. To je důležité právě proto, že překladatel má za úkol převést ideově estetický obsah výchozího textu do textu cílového (Levý 1998, s. 47).

Popovič dále zmiňuje, že překladatel má oproti autorovi VT daleko menší prostor pro kreativní volbu. Autor podle něj není ve svém výběru v podstatě ničím omezen, zatímco překladatel může pracovat pouze s tím, co mu poskytuje VT (1975, s. 51). Podle Popoviče překladatel při tvorbě překladu nepracuje jen s jazykem a významem, který jazyk nese, ale také se stylem, kterým je dílo psané. Je podle něj tedy důležité, aby byl termín „textová ekvivalence“ specifikovaný jako „ekvivalence stylistická“ (1975, s. 110–112).

O reprodukci VT Levý říká, že „je tím přesnější, čím samostatnější a tvořivější je překladatelovo hledání českého ekvivalentu“ (1998, s. 87). To má spojitost s tzv. dvojí normou překladu. Překlad je tedy ovlivněn dvěma normami – normou reprodukční (požadavek na věrnost překladu) a normou uměleckosti (požadavek na krásu překladu) (tamtéž, s. 88). Podle Levého jde o protiklad mezi věrností a volností překladu. Překladatelé, pro které je důležitější co nejpřesnější reprodukce VT, volí metodu věrnou. Překladatelé, kterým však jde spíše o vznik uměleckého díla v CJ, volí metodu volnou. Levý říká, že obě tyto normy jsou pro

překlad důležité. Překlad by měl být své předloze co nejvěrnější, pokud však zároveň není kvalitním literárním dílem v CJ, není přesná reprodukce VT dostačující (tamtéž, s. 89).

Na mezinárodní scéně o normách mluví také např. Toury. Podle něj se překladatelé mohou buďto řídit normami VT, nebo normami CT jeho kultury a jazyka. Pokud je jejich strategie orientovaná směrem k VT a jeho kultuře, pak se jedná o tzv. adekvátní překlad, pokud se orientují naopak směrem k CT a jeho kultuře a normám, jedná se o přijatelný překlad (2012, citováno podle Mundayho 2016, s. 179).

1.4 Definice stylu podle Leech a Shorta a jeho pozice v překladu

Podle Leech a Shorta slovo „styl“ ve svém nejobecnějším významu odkazuje na to, „jakým způsobem je jazyk použitý v určitém kontextu, danou osobou, za určitým účelem atd.“ (2007, s. 9³). Dále styl definují jako způsob, jakým se jazyk používá, čímž podle nich spadá spíše pod parole než langue. Tvoří jej jednotlivé volby určitých výrazů z celkového jazyka (Leech a Short tamtéž, s. 31).

Někdy se tenhle výraz dále používá pro označení toho, jaké má určitý autor lingvistické návyky (Leech a Short 2007, s. 10). „Každý autor si nutně musí vybírat, jaké výrazy ve svém textu použije, a právě v těchto volbách, v tom, jak se vyjadřuje, se nachází jádro stylu“ (Leech a Short tamtéž, s. 16⁴). Stylistické volby se však podle Leech a Shorta vztahují pouze na aspekty takových lingvistických voleb, u kterých může dojít k alternativním způsobům vyjádření té stejné podstaty. Je tak podle nich možné rozlišit mezi tím, jakou skutečnost chce autor sdělit, a jakým způsobem tuto skutečnost sděluje (tamtéž, s. 31).

Překlad aspektu stylu Francis Jones považuje za důležitý proto, že styl, jakým je text napsaný odkazuje na kulturu, ze které autor vychází, na místo a čas, kdy byl text vytvořen a také proto, že nestandardní styl použitý autorem může odkazovat na mimo jazykovou úroveň vyjádření. Může například poukazovat na

³ “the way in which language is used in a given context, by a given person, for a given purpose, and so on.”

⁴ “Every writer necessarily makes choices of expression, and that it is in these choices, in a particular ‘way of putting things’, that style resides.”

postoj autora k obsahu výpovědi. Překladaatelé pak styl převádějí pomocí vlastních stylistických voleb (2009, s. 153).

1.5 Ernest Hemingway

Důležitou součástí této bakalářské práce je autorský styl, proto považuji za nezbytné představit autory knih, které jsem si pro svoji analýzu vybrala.

Autorem první analyzované knihy, *The First Forty-Nine Stories*, je Ernest Hemingway. Young (2020) ve svém článku uvádí, že se Hemingway narodil 21. července 1899 na předměstí Chicaga. Pocházel z pracující vrstvy a navštěvoval státní školy. Psaní se začal věnovat během studia na střední škole a po jejím ukončení se rozhodl, že ve vzdělání nebude dále pokračovat a stal se reportérem pro *The Kansas City Star*. Právě zaměstnání novináře bývá často spojováno s tím, jakým směrem se později ubíral jeho styl psaní.

Nedlouho potom, se účastnil první světové války jako řidič sanitky pro organizaci Červený kříž. Ve válce byl však zraněn, a tak se vrátil zpět k žurnalistice. Začal pracovat pro *The Toronto Star* a později, na doporučení svých přátel Francise Scotta Fitzgeralda, Gertrude Stein a Ezry Pounda, zde uveřejnil svoje první povídky. V roce 1926 vyšla novela *The Sun Also Rises*, která ho proslavila, a do které se promítá Hemingwayovo poválečné rozpoložení.

Hemingway v průběhu svého života hodně cestoval a oddával se nejrůznějším aktivitám. Mezi ty, které se nejvíce promítaly do jeho díla, patří býčí zápasy, rybaření a lov, což jsou všechno aktivity, kterým se postavy v Hemingwayových dílech často věnují. Například *Death in the Afternoon* je studie věnována zcela býčím zápasům.

Hemingway se také proslavil jako skvělý tvůrce povídek. Mezi jeho nejznámější sbírky patří *Men Without Women* a jednou z nejznámějších povídek je např. *The Snows of Kilimanjaro*.

V roce 1929 vyšla novela *A Farewell to Arms*, ve které Hemingway čerpal ze svých válečných zkušeností, a ve které zachytil její nesmyslnost.

Později se Hemingway opět jako reportér účastnil další války, a to španělské občanské války. Zkušenosti z tohoto období se promítly do jeho úspěšného díla *For Whom the Bell Tolls*, které vyšlo v roce 1940. Hemingway byl

válkou očividně fascinován, protože se účastnil také druhé světové války, a to v Anglii, kde působil nejen jako novinář, ale byl i součástí letectva Royal Air Force.

Po druhé světové válce napsal knihu *The Old Man and the Sea*, za kterou získal Pulitzerovu cenu. V roce 1954 pak obdržel Nobelovu cenu za literaturu (Young 2020⁵).

O Hemingwayově stylu Vilikovský (2002) píše, že je to styl novátorský. Podle něj jeho tvorba disponovala jednoduchostí jak na úrovni gramatické, tak lexikální. Často používal krátké a jednoduché věty, hovorové výrazy a základní slovesa. Jeho nechuť k adjektivům znamenala, že většinou používal pouze adjektiva běžná, která měla velice obecný význam. Velký důraz byl v jeho větách kladen na podstatné jméno. Mezi jeho vypravěčské taktiky patřilo přimět čtenáře dívat se na slova novým způsobem a vtáhnout jej do děje natolik, aby se ztotožnil s postavami. Jeho díla mohla na první pohled působit popisně a odosobněně, ale ve skutečnosti čtenáři ukázala svět tak, jak ho viděly Hemingwayovy postavy. Jednoduchostí textu totiž nabádal čtenáře k zapojení vlastní fantazie (Vilikovský 2002, s. 198–203).

1.6 David Herbert Lawrence

Druhou knihu (*Collected Stories*), kterou se v této práci zabývám, napsal britský spisovatel David Herbert Lawrence. Jak uvádí Black (2020), Lawrence se narodil 11. září 1885 v Eastwoodu, v Anglii. Narodil se nevzdělanému otci, který od dětství pracoval jako horník a vzdělané a kultivované matce. Tato nesouměrná dynamika ve vztahu jeho rodičů značně ovlivnila Lawrencovo dílo.

Jako mladý Lawrence vyhrál stipendium na Nottinghamské střední škole, kterou však opustil a začal pracovat v továrně. Brzy však poprvé dostal zápal plic, zaměstnání v továrně musel opustit a začal učit na škole v Eastwoodu. V roce 1902 se seznámil s Jessie Chambers, která hluboce ovlivnila jeho dílo, a která ho podpořila v začátku jeho kariéry spisovatele. V roce 1908 vystudoval v Nottinghamu vysokou školu a začal psát básně a povídky.

⁵ Dostupné z: <https://www.britannica.com/>

Kromě vztahu jeho rodičů a jeho vztahu s Jessie Chambers se do jeho díla promítl také rozdíl mezi hornickým městečkem, ve kterém Lawrence strávil dětství a přírodní krajinou Eastwoodu.

Lawrencova kariéra spisovatele odstartovala, když Chambers poskytla jeho básně Fordu Huefferovi, editorovi literárního magazínu *The English Review*, který v něm začal Lawrencovu práci publikovat.

V roce 1911 vyšla Lawrencova první novela *The White Peacock* a o rok později druhá novela *Sons and Lovers*. Během těchto dvou let dostal Lawrence znovu zápal plic a zamiloval se do vdané Friedy Weekley, se kterou opustil Anglii, odešel do Německa, a poté do Itálie. Novela *Sons and Lovers*, kterou v tomto období napsal, byla do velké míry autobiografická. Promítli se do ní události a lidé z Lawrencova mládí. Mezi postavami lze najít otce horníka, silnou matku a oddanou Miriam, která vyobrazovala Jessie Chambers. Novela mimo jiné vyobrazuje složitý vztah syna s matkou, což bylo také založeno na skutečnosti.

Během první světové války žil Lawrence s Friedou Weekly v Anglii a pracoval na novele, kterou později rozdělil do dvou samostatných novel *The Rainbow* a *Women in Love*. V knize *The Rainbow* děj sleduje 3 generace jedné rodiny a jejich vývoj. Kniha *Women in Love* je pokračováním *The Rainbow* a zachycuje Lawrencovu pochybnost o vlastní sexuální orientaci.

V roce 1917 byli Lawrence s Friedou Weekly nuceni Anglii opustit kvůli podezření z toho, že pomáhali při signalizaci německým ponorkám. Po první světové válce hodně cestovali a například novelu *Kagaroo* Lawrence napsal během šesti týdnů v Austrálii. I jeho pozdější tvorba byla výrazně autobiografická, a tak se v této novele odráží jeho vlastní poválečné rozpoležení.

V roce 1925 byla u Lawrence diagnostikována tuberkulóza a vrátil se do Evropy, kde začal pracovat na novele *Lady Chatterley's Lover*. Tato kniha nejprve vyšla soukromě v roce 1928 v Itálii. Jelikož obsahovala popis sexuálního styku, byla považována za obscénní a v Anglii byla vydána až v roce 1960 (Black 2020⁶).

Lawrencův styl rozebírají například Leech a Short, a to na jedné z jeho povídek *Odour of Chrysanthemums*. V knize tvrdí, že Lawrence dokáže popsat místo, do kterého je děj zasazen, do posledního puntíku (2007, s. 72). Děj se pak

⁶ Dostupné z: <https://www.britannica.com/>

často k místu vztahuje i symbolicky. Leech a Short dále pokračují tím, že Lawrence používá spíše konkrétní podstatná jména než ta abstraktní. Slovním druhem, který však používá daleko častěji jsou slovesa, a to konkrétně slovesa dynamická a slovesa spojená s pohybem. Dalším početným slovním druhem jsou i adjektiva, která mnohdy obsahují emotivní konotační složku. Celkově považují Lawrencovu slovní zásobu za poměrně jednoduchou a převážně složenou z běžných anglosaských slov. Zdůrazňují však, že Lawrence hojně užívá emotivních konotací slov i vztahů mezi jednotlivými slovy (Leech a Short tamtéž, s. 73–74).

1.7 Jiří Hanuš

Osobností, kterou je v souvislosti s touto bakalářskou prací nutno představit, je překladatel obou analyzovaných děl Jiří Hanuš.

Na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy dokončil Hanuš v roce 1978 studium angličtiny a latiny a obdržel titul PhDr. Několik let po ukončení studia pracoval na Katedře věd o antickém starověku Univerzity Karlovy na pozici asistenta. Později se věnoval výuce, a to jak v jazykové škole, tak na Katedře anglistiky a amerikanistiky Univerzity Karlovy, kde vyučoval americkou literaturu. Poté se stal redaktorem pro nakladatelství Reader's Digest Výběr (Databáze Českého uměleckého překladu 2010⁷). Jako překladatel na volné noze se Hanuš živí od roku 2013 (Databáze Obce překladatelů 2017⁸). Překlady nejen vytváří, ale také píše recenze českých překladů a je členem poroty překladatelské anticeny Skřípec, která se každoročně udílí překladu, u nějž jsou shledány největší nedostatky (Obec překladatelů⁹).

Hanuš přeložil díla jako je například *Vesnice* od Johna Updika nebo *V jedné osobě* z tvorby Johna Irvinga. Hanuš je také držitelem několika ocenění za překlad. V roce 2004 dostal mimořádnou tvůrčí odměnu od Obce překladatelů za překlad románu *Gertruda a Claudius* z pera Johna Updika. Následně v roce 2006 získal Cenu Josefa Jungmanna za překlad románu *Lidská skvrna* od Philipa Rotha

⁷ Dostupné z: <https://www.databaze-prekladu.cz/>

⁸ Dostupné z: <http://www.databaze.obecprekladatelu.cz/>

⁹ Dostupné z: <http://www.obecprekladatelu.cz/>

a v roce 2011 byl dokonce uveden do Síně slávy Obce překladatelů (Databáze Obce překladatelů 2017⁸).

2 Metodologie

Pro sestavení komparativní analýzy jsem si z obou knih (*Collected Stories* a *The First Forty-Nine Stories*) vybrala úsek zhruba 5000 slov. Protože jsem pracovala s kvantitativními daty počtu slov, délky vět atd., byl pro tuto analýzu přibližně stejný počet slov u obou knih důležitější, než aby byly zachovány celé texty povídek. Vzorek přesných 5000 slov však nekončil uzavřenou větou, proto jsem k úseku vždy přidala nezbytná slova tak, abych pracovala s logickým celkem. Úsek odpovídající obsahem originálu jsem si pak dohledala v překladu.

Každý z autorů pracuje s množstvím pásma vypravěče vs. přímé řeči jiným způsobem. Hemingway přímou řeč pro posouvání děje používá mnohem častěji než Lawrence. Proto jsem se rozhodla vybraný úsek 5000 slov dále rozdělit na pásmo vypravěče a přímou řeč a analyzovat je zvlášť. Dalším důvodem bylo to, že se jedná o zajímavý rys autorského stylu, který je tak pro tuto práci relevantní. Jak už také bylo zmíněno v úvodu práce, proměnné, které jsem si pro komparativní analýzu zvolila, by mohly být různými délkami pásma vypravěče a přímé řeči zkresleny, jelikož se od sebe tato dvě promluvová pásma formálně liší. Délky pásma vypravěče a pásma postav se tak pro každého autora budou nadále různit, na výsledných relativních hodnotách získaných analýzou se to však neodrazí.

Při výběru úseků jsem si stanovila tato kritéria: úsek musí zahrnovat alespoň dvě povídky, nebo jejich část; musí obsahovat delší úsek v podobě přímé řeči postav a delší úsek pásma vypravěče. Dále jsem z analýzy vyloučila jména povídek, protože by nebylo možné zařadit je ani do pásma vypravěče, ani do přímé řeči.

Pro analýzu jsem si vybrala několik formálních a významových indikátorů. Při rozdělování analýzy na tyto dvě kategorie jsem se opírala o bakalářskou práci Pavlíny Wünschové (2020), stejně jako při návrhu podoby výsledných tabulek, kdy jsem si její tabulky upravila pro vlastní potřeby. Z formálních indikátorů jsem se zaměřila na počet vět, slov, znaků, délku vět a slov a srovnávala je s překladem. Dále jsem se věnovala tomu, jak Hanuš při překladu mění hranice vět, zda větné celky spíše spojuje, nebo rozděluje.

Z významových indikátorů jsem si zvolila atributivní adjektiva neboli adjektiva v pozici přívlastku. Srovnala jsem jejich počty a dále jsem je podle expresivity jejich významu rozdělila na obecná a hodnotící.

Další kategorii, kterou jsem se zabývala, tvoří slovesa uvozující přímou řeč. Jak již bylo zmíněno, Hemingway se vyznačoval úspornou slovní zásobou, což se odráželo například i na tom, že k uvození přímé řeči hojně využíval sloveso *say*. Jak uvádí Knittlová (2000, s. 49), sloveso *say* je však i nejčastěji používaným komunikativním slovesem v angličtině. Proto jsem se rozhodla tuto kategorii rozdělit na sloveso *say*, na sloveso *ask*, které se pomocí analýzy ukázalo být druhým nejčastějším komunikativním slovesem obou autorů, a na ostatní slovesa uvozující přímou řeč. Poté jsem zkoumala, pomocí jakých sloves a dalších slovních druhů je převáděl Hanuš v překladu. Podle Levého (1998, s. 144) je totiž opakování slovesa „said“ v rámci uvozování přímé řeči způsobeno odlišnou konvencí anglického jazyka od toho českého, což u profesionálních překladatelů často vede k tomu, že pro toto sloveso v uvozovacích větách volí pestřejší protějšky.

Poslední kategorii, kterou jsem analyzovala, tvořily stylově příznakové lexikální prostředky. Příznakovost je podle Nového encyklopedického slovníku češtiny definována jako „specifická součást významu jazykového prostředku, zejména lexému nebo jeho tvaru, schopnost nést vedle vlastního nacionálního významu, resp. významu gramatického, také dodatkové informace, které vycházejí z užití v komunikaci a předurčují ho do určitého typu textů, nebo naopak limitují jeho univerzální užití“ (Nový encyklopedický slovník češtiny¹⁰).

Výsledky komparativní analýzy jsou prezentovány v praktické části bakalářské práce. Vedle písemné podoby jsou zpracovány také do tabulek, které uvádí veškeré číselné údaje. Dále jsou doplněny o příklady a grafy, které mají za úkol zvýšit přehlednost prezentace výsledků analýzy. Výsledky analýzy jsou uváděny jak v absolutních hodnotách, tak v hodnotách relativních. Pro relativní hodnoty týkající se rozdílů mezi VT a CT jsem si stanovila 5% hranici významnosti.

Celé texty, se kterými jsem při analýze pracovala a veškeré údaje, které analýza přinesla jsou k dispozici v samostatném dokumentu na internetovém

¹⁰ Dostupné z: <https://www.czechency.org/>

úložišti pod tímto odkazem:

<https://uloz.to/tamhle/NVSLrS11FTnA/name/Nahrano-13-12-2020-v-16-23-33> a

po zadání hesla „Šotnarová2020“. Text nebyl vložen přímo do této práce v podobě přílohy vzhledem ke své délce. Jedná se o pracovní materiál, jehož podoba nebyla formálně upravena.

3 Praktická část

V této části bakalářské práce prezentuji výsledky, které přinesla komparativní analýza. Jak jsem uvedla v části bakalářské práce, která se věnuje metodologii, texty obou autorů v délce přibližně 5000 slov jsem rozdělila na pásmo vypravěče a přímou řeč. Délky těchto úseků se od sebe liší podle toho, jak často daný autor s přímou řečí pracoval. Stejně jsem však texty rozdělila i u přeloženého textu a většinou pracuji nejen s absolutními hodnotami, ale také s hodnotami relativními, u kterých rozdíl v délce úseků nehraje roli.

3.1 Znaky

Výsledky analýzy ukazují, že k menším změnám v počtu znaků docházelo u obou děl v přímé řeči, kde rozdíl mezi VT a CT u Hemingwaye byl 4,0 % a u Lawrence 2,6 %. Jelikož se jedná o rozdíl menší než 5 %, je považován za zanedbatelný.

To, že v případě Hemingwayovy přímé řeči CT obsahuje více znaků, než VT a naopak, u Lawrence obsahuje CT méně znaků než VT, by mohlo znamenat, že pro každého z autorů Hanuš volil jinou strategii.

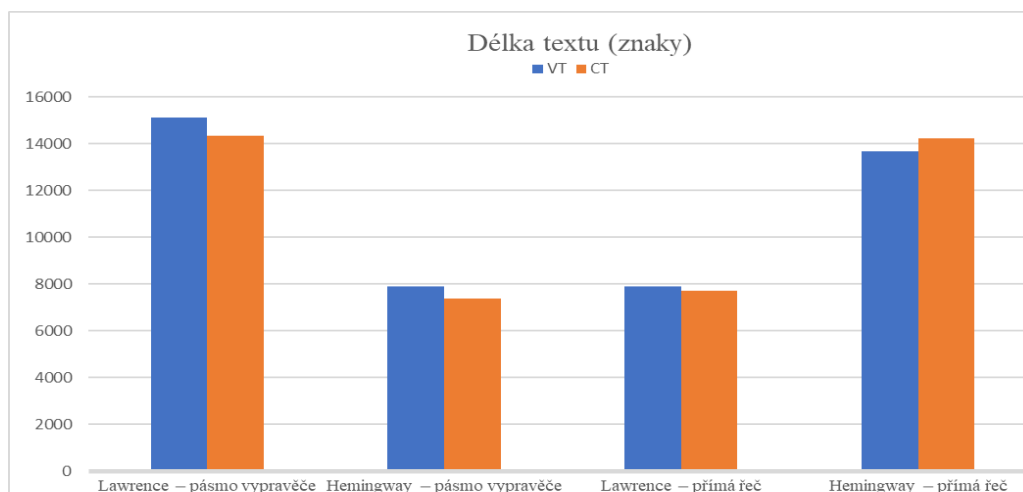
Z hodnot pásma vypravěče vyplývá, že rozdíl mezi VT a CT byl větší u Hemingwaye, a to 6,3 %, u Lawrence pak 5,1 %. V obou případech měl CT menší počet znaků, což by mohlo naznačovat, že Hanuš text zkracoval.

Jedná se o poměrně malé rozdíly a nedá se tak jasně stanovit, zda jsou ovlivněny pouze Hanušovou strategií texty zkracovat, či rozšiřovat, i přesto však poukazují na to, že se Hanušovy strategie lišily jak s ohledem na autora, tak na typ promluvového pásma.

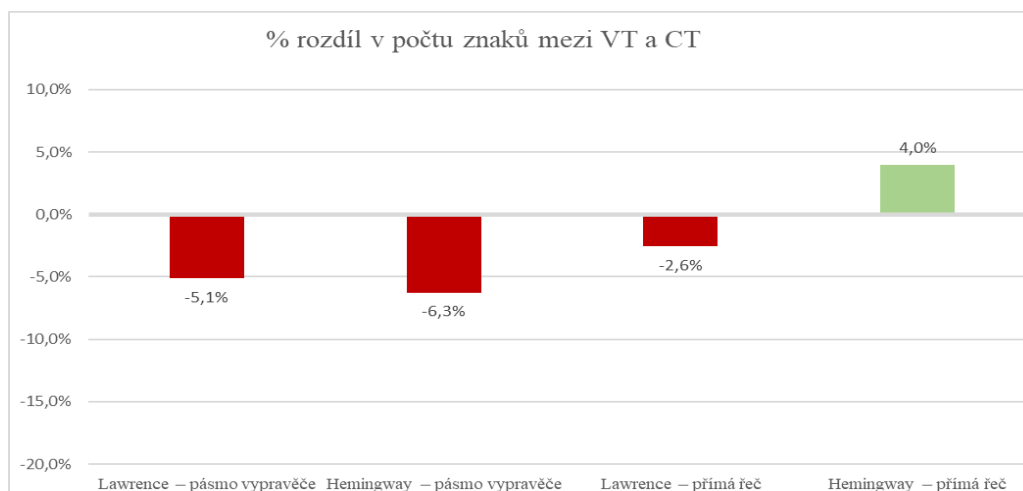
Při zkoumání těchto kvantitativních dat je nezbytné si uvědomit, že jazykové systémy českého a anglického jazyka se liší. Jak píše Knittlová, angličtina je „analytický jazyk“ a čeština je „syntetický jazyk“ (2010, s. 42). Zároveň tak angličtina disponuje větším počtem víceslovných a explicitnějších výrazů (tamtéž, s. 42), což má na délku textu vliv.

ZNAKY								
	Lawrence – pásmo vypravěče		Hemingway – pásmo vypravěče		Lawrence – přímá řeč		Hemingway – přímá řeč	
	VT	CT	VT	CT	VT	CT	VT	CT
Délka textu (znaky)	15131	14354	7883	7390	7901	7698	13671	14215
% rozdíl v počtu znaků mezi VT a CT	-5,1 %		-6,3 %		-2,6 %		4,0 %	

Tabulka 1 Znaký

Graf 1 Délka textu (znaky)

Graf 2 % rozdíl v počtu znaků mezi VT a CT

3.2 Slova

Druhou kategorií, kterou jsem zkoumala, byl počet a délka slov. Analýza ukázala, že u Hemingwaye je pásmo vypravěče výrazně kratší než přímá řeč a u Lawrence je tomu naopak. Toho se Hanuš při překladu drží.

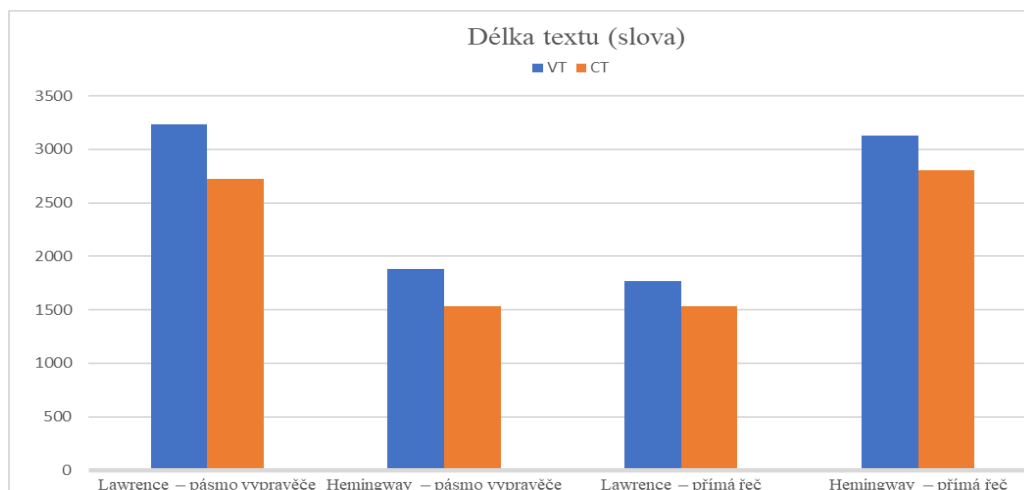
Z tabulky 2 je vidět, že Hanuš ve všech čtyřech textech používá méně slov, než kolik obsahoval VT. Podobně jako u předchozí kategorie se však nedá posoudit, zda je tento rozdíl způsoben překladatelovou strategií, nebo rozdílem v jazykových systémech.

S určitostí lze říct, že počet znaků na slovo je vyšší u CT než u VT ve všech případech. Hanuš tedy používá při překladu o něco delší slova, ale ani zde nemůžeme vyloučit vliv systémových rozdílů obou jazyků.

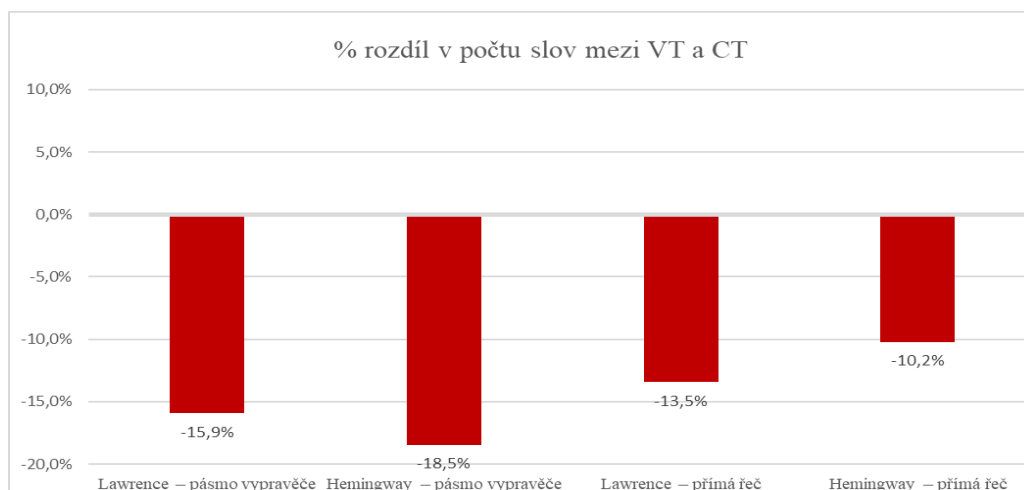
Stejně tak je možné vidět, že Lawrence používá o něco delší slova než Hemingway, ačkoliv tento rozdíl není nijak markantní. Hanuš se toho v překladu drží a také volí o něco delší slova u Lawrence než u Hemingwaye, s výjimkou Hemingwayovy přímé řeči.

SLOVA								
	Lawrence – pásmo vypravěče		Hemingway – pásmo vypravěče		Lawrence – přímá řeč		Hemingway – přímá řeč	
	VT	CT	VT	CT	VT	CT	VT	CT
Délka textu (slova)	3237	2721	1883	1535	1769	1531	3125	2806
% rozdíl v počtu slov mezi VT a CT	-15,9 %		-18,5 %		-13,5 %		-10,2 %	
Průměrný počet znaků na slovo	4,67	5,28	4,19	4,81	4,47	5,03	4,37	5,07
% rozdíl v počtu znaků na slovo mezi VT a CT	12,9 %		15,0 %		12,6 %		15,8 %	

Tabulka 2 Slova

Graf 3 Délka textu (slova)

Graf 4 % rozdíl v počtu slov mezi VT a CT

3.3 Věty

Další proměnnou, na kterou jsem se zaměřila, jsou věty. Analyzovala jsem jejich počet, délku a také změny v jejich hranicích. Tato kategorie přinesla relevantnější výsledky než předchozí dvě kategorie znaků a slov.

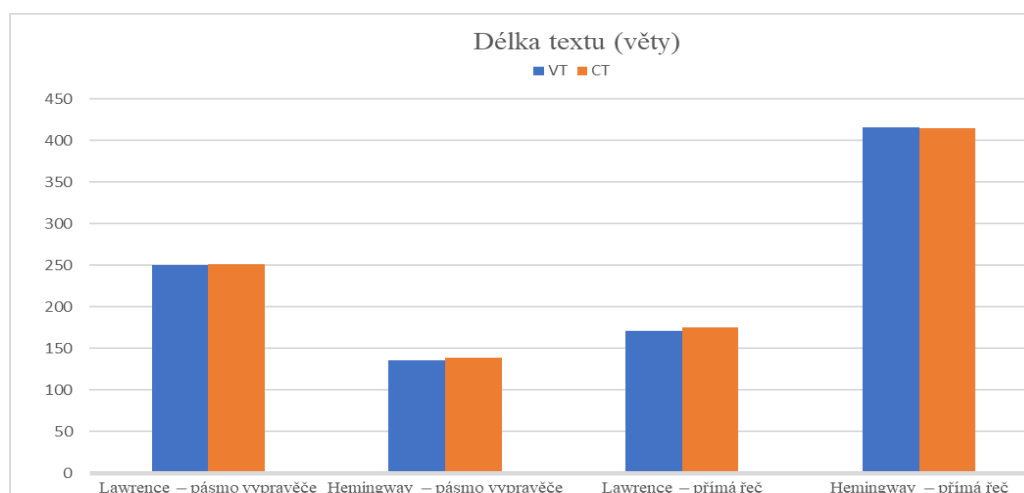
Z tabulky 3 vyplývá, že Hemingwayův text obsahuje daleko větší množství vět (552) než text Lawrence (421). Jelikož mají oba texty zhruba stejný počet slov, je jasné, že Hemingwayův text obsahuje kratší věty. To se promítá i do překladu, kde Hanuš také volí kratší věty u textu Hemingwaye.

Při pohledu na data týkající se počtu vět, ať už v celkových textech, nebo v textech rozdělených na promluvová pásma, je vidět, že se Hanuš při překladu víceméně drží větného rozdělení VT.

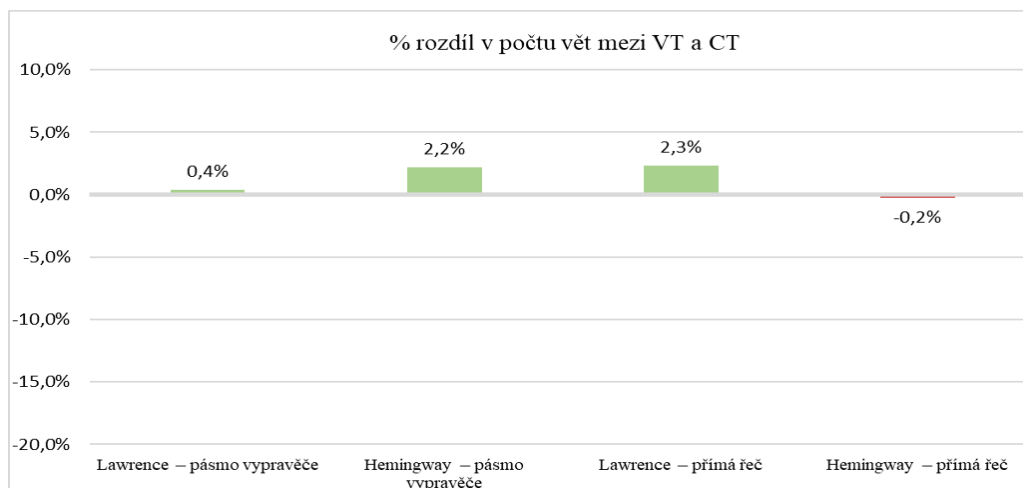
V případě této kategorie je možné říct, že se Hanuš v překladu snaží držet autorského stylu a přizpůsobuje mu počet i délky vět.

VĚTY								
	Lawrence – pásmo vypravěče		Hemingway – pásmo vypravěče		Lawrence – přímá řeč		Hemingway – přímá řeč	
	VT	CT	VT	CT	VT	CT	VT	CT
Délka textu (věty)	250	251	136	139	171	175	416	415
% rozdíl v počtu vět mezi VT a CT	0,4 %		2,2 %		2,3 %		-0,2 %	
Průměrná délka vět (slova)	12,95	10,84	13,85	11,04	10,35	8,75	7,51	6,76
% rozdíl v průměrné délce vět (slova) mezi VT a CT	-16,3 %		-20,2 %		-15,4 %		-10,0 %	

Tabulka 3 Věty

Graf 5 Délka textu (věty)

Graf 6 % rozdíl v počtu vět mezi VT a CT

3.3.1 Hranice vět

Kategorii změn v hranicích vět jsem neanalyzovala na přímé řeči a pásmu vypravěče zvlášť, ale na celých textech dohromady, protože už ze samé podstaty této kategorie by bylo složité sledovat změny v hranicích vět na textu, který neobsahuje všechny věty.

Již z číselných údajů jasně vyplývá, že Hanuš hranice vět u obou autorů víceméně dodržuje, což poukazuje na snahu zachovat autorský styl. Jak ukazuje graf, tam, kde se Hanuš ke změnám v hranicích vět uchyluje, volí ve většině případů strategii rozdělení vět.

Zajímavostí je, že Hanuš v případě Hemingwayova textu jednu větu vůbec nepřeložil. Jelikož se však jedná o velmi krátkou větu, dá se předpokládat, že se jednalo spíše o přehlédnutí než o překladatelskou strategii.

HRANICE VĚT		
	Lawrence	Hemingway
Změna v hranicích vět (Vynechané věty)	0	1
Změna v hranicích vět (Spojené věty)	3	2
Změna v hranicích vět (Rozdělené věty)	8	5
Změna v hranicích vět (Celkový počet změn)	11	8

Tabulka 4 Hranice vět

Při podrobnější analýze se nepodařilo blíže určit, zda Hanušovo spojování či rozdělování vět doprovází určitý vzorec. Nedá se jasně stanovit, že věty spojuje v případech, kdy jsou moc krátké a rozděluje, pokud jsou příliš dlouhé, což je častá překladatelská strategie, pomocí které se překladatelé snaží text pro čtenáře zjednodušit. Jedním rysem, který se však objevoval nejčastěji, bylo rozdělování vět v místech anglických větných kondenzorů, jak ukazují příklady 1), 2), 3), 4), a 5).

1)

“Oh, no; I’d forgot that,” she said, adding, “And what did he say when you promised to tell me?” (Lawrence, s. 294)

„No jo, to jsem zapoměla,“ dodala. „A co řekl, když jsi mi slíbila, že mi to povíš?“ (Lawrence CT, s. 69)

2)

Her china-blue eyes were bright as she watched the young couple go down the path, he walking in an easy, confident fashion, with his wife on his arm.

(Lawrence, s. 302)

Jasnýma porcelánově modrýma očima sledovala mladý pár na cestičce. On kráčel nenuceně, sebevědomě, choť zavěšena do něho. (Lawrence CT, s. 78)

3)

“I reckon it is,” he replied, looking away, but standing stubborn. (Lawrence, s. 299)

„Řekl bych, že je.“ Sklopil oči, ale tvářil se neústupně. (Lawrence CT, s. 75)

4)

Then he rose and reflected on the oil-paintings that hung on the walls of the room, giving careful but hostile attention to “The Stag at Bay.”

(Lawrence, s. 301)

Pak vstal a zkoumavě si prohlížel obrazy visící na stěnách pokoje. Zejména „Štvanici na jelena“ věnoval bedlivou, byť nevraživou pozornost. (Lawrence CT, s. 77)

5)

<i>'Finished,' he said, speaking with that omission of syntax stupid people employ when talking to drunken people or foreigners.</i>	<i>„Už dopito." Vynechával syntaktická spojení jako všichni hloupí lidé, když mluví s opilci nebo s cizinci.</i>
(Hemingway, s. 353)	(Hemingway CT, s. 360)

Větší počet změn Hanuš provádí v případě Lawrenceova textu, což může mít spojitost s tím, že Lawrenceův text obsahuje o něco delší věty. Jak již ale bylo zmíněno výše, celkově Hanuš hranice vět v žádném z textů příliš nemění a drží se tu autorského záměru.

3.4 Atributivní adjektiva

Prvním významovým indikátorem, na který jsem se zaměřila, jsou atributivní adjektiva. Atributivní adjektivum stojí ve větě obvykle před tím jménem, které modifikuje (Nový encyklopedický slovník češtiny¹⁰). Jedná se tedy o adjektiva v pozici přívlastku, což je „v tradiční syntaxi člen rozvíjející/modifikující podstatné jméno“ (tamtéž¹⁰).

Celkové počty atributivních adjektiv ve VT ukazují, že Lawrence v analyzovaném textu používá výrazně vyšší počet těchto adjektiv než Hemingway. Tento výsledek odpovídá Hemingwayově strohému stylu. Lawrence navíc s velkou většinou adjektiv pracuje v pásmu vypravěče, zatímco u Hemingwaye se více než polovina adjektiv nachází v přímé řeči, což demonstruje důležitost pásma postav v Hemingwayových dílech, kdy Hemingway často využívá dialogu k posunutí děje.

ATRIBUTIVNÍ ADJEKTIVA				
	Lawrence – pásmo vypravěče	Hemingway – pásmo vypravěče	Lawrence – přímá řeč	Hemingway – přímá řeč
	VT	VT	VT	VT
Počet atributivních adjektiv (v pozici přívlastku)	215	66	46	86
Kolik % celého textu tvoří atributivní adjektiva	6,6 %	3,5 %	2,6 %	2,8 %

Tabulka 5 Atributivní adjektiva

3.4.1 Expresivita atributivních adjektiv

V této části jsem se zaměřila na významovou expresivitu u adjektiv. Expresivita je podle Nového encyklopedického slovníku češtiny pragmatickou součástí významu určitého výrazového prostředku, která ukazuje citový a hodnotící postoj mluvčího k tomu, co sděluje (Nový encyklopedický slovník češtiny¹⁰).

Veškerá atributivní adjektiva, která jsem ve VT našla, jsem rozdělila do dvou skupin. Na adjektiva obecná a adjektiva hodnotící. Při tomto dělení jsem si nejprve vymezila definici hodnotících adjektiv na základě definice evaluačního postoje. Podle Nového encyklopedického slovníku češtiny je evaluační postoj určitým typem buďto negativního, nebo pozitivního postoje mluvčího k obsahu výpovědi nebo k úmyslu, kterého chce svojí výpovědí dosáhnout (tamtéž¹⁰). Do této skupiny jsem tedy zařadila adjektiva, která v kontextu textu vyjadřovala buďto negativní, nebo pozitivní postoj ke jménu, které modifikovala. Ostatní adjektiva, která neobsahovala složku evaluačního postoje, jsem zařadila do skupiny obecná.

Po provedení analýzy se ukázalo, že jak Lawrencův, tak Hemingwayův text obsahuje o něco více atributivních adjektiv obecných než hodnotících. V Lawrencově textu tvoří obecná adjektiva 59,1 % a v Hemingwayově 59,3 %. Nedá se tedy říct, že by text jednoho z autorů obsahoval větší množství hodnotících adjektiv než ten druhý.

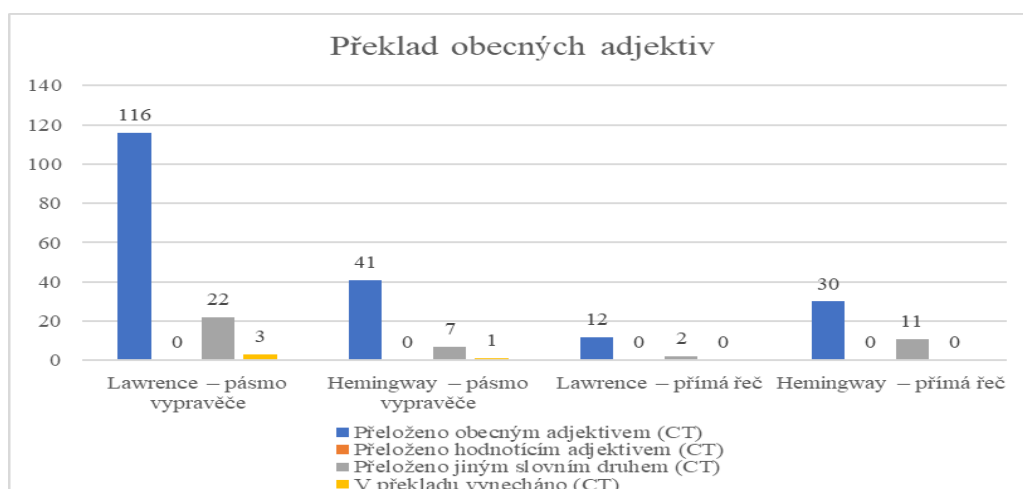
Čísla také ukazují, že oba autoři použili více hodnotících atributivních adjektiv v přímé řeči.

Analýzou atributivních adjektiv v překladu jsem pak zjistila, že je Hanuš překládá pomocí čtyř různých strategií. První strategií je, že se drží typu atributivního adjektiva, které bylo použito ve VT, to znamená, že obecné adjektivum překládá zase obecným adjektivem a hodnotící adjektivum překládá hodnotícím. Těchto případů je zdaleka nejvíce a demonstrují je na příkladech 6), 7), 8) a 9). Další strategií je, že adjektivum Hanuš přeložil opačným typem adjektiva, než které se vyskytovalo ve VT, tzn. hodnotící adjektivum přeložil obecným adjektivem, jak ukazují příklady 10) a 11). Tento způsob se však v překladu téměř nevyskytoval. Celkově jen dvakrát, a to v textu Lawrence v pásmu vypravěče. Třetí strategie, kterou Hanuš při překladu atributivních adjektiv použil, bylo jejich nahrazení jiným slovním druhem, nejčastěji adverbem, což ukazují příklady 12), 13), 14) a 15). Poslední strategií, která ovšem také nebyla tak častá bylo, že adjektivum a jeho význam bylo z textu úplně vynecháno.

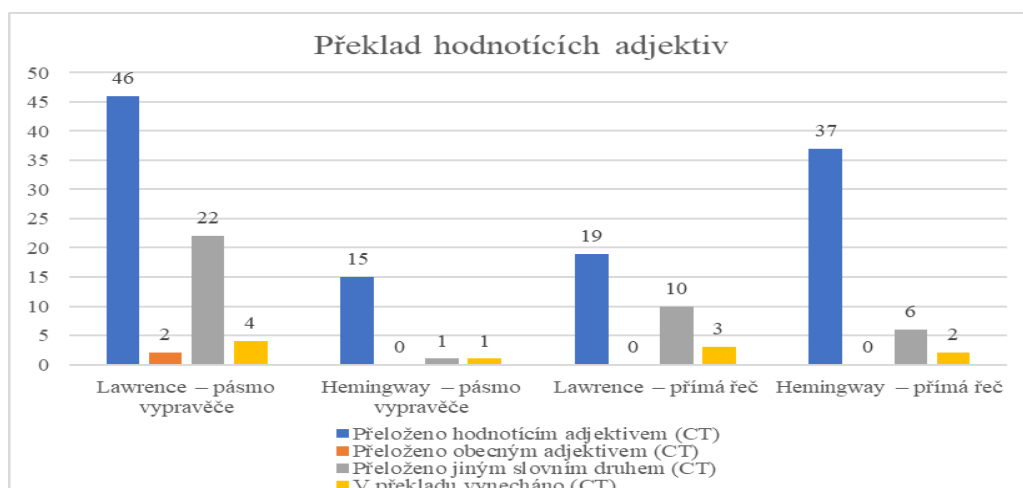
Celkově z bližší analýzy expresivity adjektiv vyplývá, že se Hanuš při překladu drží volby autora, a aby zachoval autorský styl, překládá atributivní adjektiva nejčastěji stejným typem.

EXPRESIVITA ATRIBUTIVNÍCH ADJEKTIV				
	Lawrence – pásmo vypravěče	Hemingway – pásmo vypravěče	Lawrence – přímá řeč	Hemingway – přímá řeč
Obecná adjektiva (VT)	141	49	14	41
Přeloženo obecným adjektivem (CT)	116 (82.3 %)	41 (83.7 %)	12 (85.7 %)	30 (73.2 %)
Přeloženo hodnotícím adjektivem (CT)	0 (0 %)	0 (0 %)	0 (0 %)	0 (0 %)
Přeloženo jiným slovním druhem (CT)	22 (15.6 %)	7 (14.3 %)	2 (14.3 %)	11 (26.8 %)
V překladu vynecháno (CT)	3 (2.1 %)	1 (2.0 %)	0 (0 %)	0 (0 %)
Hodnotící adjektiva (VT)	74	17	32	45
Přeloženo hodnotícím adjektivem (CT)	46 (62.2 %)	15 (88.2 %)	19 (59.4 %)	37 (82.2 %)
Přeloženo obecným adjektivem (CT)	2 (2.7 %)	0 (0 %)	0 (0 %)	0 (0 %)
Přeloženo jiným slovním druhem (CT)	22 (29.7 %)	1 (5.9 %)	10 (31.3 %)	6 (13.3 %)
V překladu vynecháno (CT)	4 (5.4 %)	1 (5.9 %)	3 (9.4 %)	2 (4.4 %)

Tabulka 6 Expresivita atributivních adjektiv

Graf 7 Příklad obecných adjektiv

Graf 8 Překlad hodnotících adjektiv

6) Překlad obecného adjektiva obecným adjektivem

“Eh, I say, here’s a **rabbit** hole!” cried Anne suddenly.
(Lawrence, s. 294)

„Hele, podívej, tady je **králíčí** nora!“ vykřikla najednou Anne.
(Lawrence CT, s. 70)

7) Překlad hodnotícího adjektiva hodnotícím adjektivem

Her **beautiful** profile, looped above with black hair, warm with the dusky-and-scarlet complexion of a pear, was calm as a mask, her thin brown hand plucked nervously.
(Lawrence, s. 293)

Její **půvabný** profil, obkroužený černými vlasy a ozdobený šarlatově snědou pleti připomínající hruškovou slupku, byl klidný jako maska, zatímco její tenké hnědé prsty nervózně pobíhaly.
(Lawrence CT, s. 68)

8) Překlad obecného adjektiva obecným adjektivem

The street light shone on the **brass** number on his collar.
(Hemingway, s. 351)

Mosazné číslo na jeho límci se blýskalo ve světle pouliční lucerny.
(Hemingway CT, s. 358)

9) Překlad hodnotícího adjektiva hodnotícím adjektivem

*This is a **clean** and **pleasant** café.*

(Hemingway, s. 354)

*Tohle je **čistá** a **příjemná** kavárna.*

(Hemingway CT, s. 361)

10) Překlad hodnotícího adjektiva obecným adjektivem

*The stubble was bleached by the **intense** **Letní** žár strniště vybělil, takže
summer, so that the expanse glared white. všechna bělavě zářila.*

(Lawrence, s. 297)

(Lawrence CT, s. 73)

11) Překlad hodnotícího adjektiva obecným adjektivem

*Outside, the **glory** roses hung in the Venku zářily v ranním slunci
morning sunshine like little bowls of fire popínavé **karmínové** růže
tipped up. jako ohnivé kalichy obrácené dnem
vzhůru.*

(Lawrence, s. 301)

(Lawrence CT, s. 77)

12) Překlad pomocí jiného slovního druhu

*The **twinkling** crab-apples, the glitter of **Třpyt** planých jablek, odlesky na
brilliant willows now seemed to her zářivém vrbovém listí ji teď
trifling, scarcely worth the notice. připadaly nicotné, skoro nestály za
povšimnutí.*

(Lawrence, s. 297)

(Lawrence CT, s. 72)

13) Překlad pomocí jiného slovního druhu

*She did not know, but she felt a rather Nevěděla, ale cítila se na svou
stubborn pride in her isolation and osamocenost a lhostejnost **zarytě**
indifference. pyšná.*

(Lawrence, s. 297)

(Lawrence CT, s. 72)

14) Překlad pomocí jiného slovního druhu

*Down at the station there were five Dole na nádraží čekalo na vlak pět
whores waiting for the prostitutek, šest **bělochů** a tři
train to come in, and six **white** men and indiáni.
four Indians.*

(Hemingway CT, s. 364)

(Hemingway, s. 357)

15) Překlad pomocí jiného slovního druhu

He moved just like a tiger

Našlapoval jako tygr a nikdo jinej

*and he was the **finest, freest**, spender that
ever lived.*

*neuměl tak **báječně a štědře**
utrácet."*

(Hemingway, s. 360)

(Hemingway CT, s. 367)

3.5 Slovesa uvozující přímou řeč

Významnou kategorii analýzy tvoří slovesa uvozující přímou řeč. V této části analýzy jsem pracovala pouze s pásmem postav. Jelikož se slovesa uvozující přímou řeč nachází pouze v tomto pásmu, nedávalo smysl tuto kategorii zkoumat i v pásmu vypravěče.

Analýza VT ukázala, že nejpoužívanějšími slovesy uvozujícími přímou řeč u obou autorů jsou slovesa *say* a *ask* (popřípadě *said*, *asked* apod.). Proto jsem si tato slovesa vybrala pro podrobnější analýzu CT a zabývala jsem se tím, jakým způsobem je Hanuš překládá.

3.5.1 Uvozující sloveso *say*

V textu Hemingwaye je výskyt uvozujícího slovesa *say* o mnoho vyšší než v textu Lawrence, což poukazuje na obecně chudší slovní zásobu, se kterou Hemingway pracoval a která, jak již bylo zmíněno, byla jedním ze znaků jeho autorského stylu. V Lawrenceově textu je 52,0 % všech přímých řečí (z těch, které využívají uvozovacího slovesa) uvozeno slovesem *say*. V Hemingwayově textu je jich slovesem *say* uvozeno téměř 79,6 %.

Analýza toho, jakým způsobem Hanuš překládal uvozující sloveso *say*, ukázala 4 různé strategie.

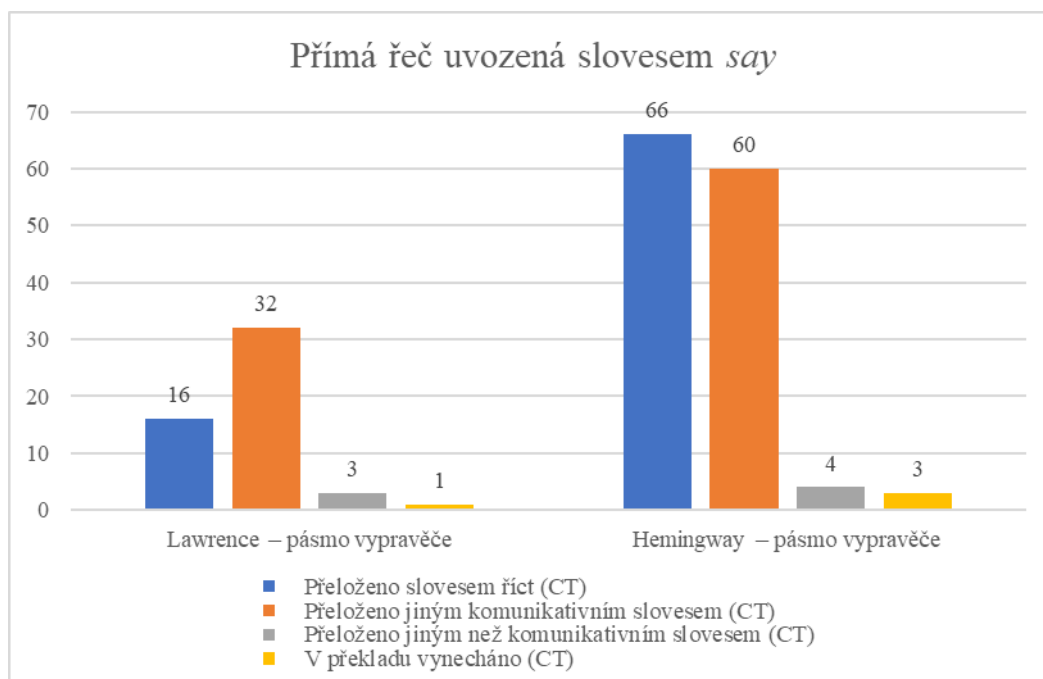
Nejčastější strategií u překladu textu Hemingwaye bylo držet se VT a přeložit sloveso *say* doslovně slovesem *řít* (popřípadě *řekl*, *řekla* apod.) Tuto strategii reprezentují příklady 16) a 17). Na druhou stranu však podobně častou

strategií bylo, přeložit uvozující sloveso *say* jiným komunikativním slovesem (příklady 18) a 19)). Jelikož je pro Hemingwaye typické uvozující sloveso *say* příliš neobměňovat jinými uvozujícími slovesy, dalo by se říct, že se zde Hanuš mírně odklání od autorského stylu Hemingwaye. Jak již ale bylo zmíněno v kapitole zabývající se metodologií, časté používání slovesa *say* pro uvození věty je také dáno konvencí anglického jazyka, která se liší od té české, proto se autoři často uchylují k jeho obměňování v překladu. Při porovnání toho, kolikrát Hanuš přeložil sloveso *say* doslovně v textu Hemingwaye a kolikrát v textu Lawrence, navíc čísla ukazují, že v případě Hemingwayova textu tak Hanuš činní o 20 % případů častěji, což spíše nasvědčuje tomu, že se i zde Hanuš snažil držet autorského stylu, ale přesto musel dodržovat i určité konvence CJ. Třetí již méně častou strategií bylo přeložit sloveso *say* jiným než komunikativním slovesem, jak ukazují příklady 20) a 21). Čtvrtou a nejméně častou kategorií pak bylo uvozující sloveso *say* z překladu úplně vynechat.

Na rozdíl od překladu Hemingwayova textu, bylo v případě textu Lawrence nejčastější strategií nahradit uvozující sloveso *say* jiným komunikativním slovesem – příklady 22) a 23). Tuto strategii pro text Lawrence Hanuš uplatňoval ve více než 60 % případů. Jelikož Lawrence sám jako autor používá větší množství jiných uvozujících sloves než Hemingway, pokud chce překladatel zachovat jeho autorský styl, měl by také při překladu volit různorodější překlad tohoto uvozujícího slovesa, což Hanuš dodržuje. O něco méně častá v překladu Lawrencových textů byla strategie doslovného překladu slovesem *říct* – příklady 24) a 25). Podobně jako u Hemingwaye, bylo pouze v několika málo případech komunikativní sloveso *say* přeloženo pomocí jiného než komunikativního slovesa – příklady 26) a 27). To, že se u obou autorů Hanuš k této strategii uchyluje jen zřídka, také ukazuje na jeho snahu držet se VT. V Lawrencově textu pak Hanuš sloveso *say* z překladu zcela vynechává pouze jednou.

UVOZUJÍCÍ SLOVESO SAY		
	Lawrence – přímá řeč	Hemingway – přímá řeč
Celkový počet sloves uvozujících přímou řeč (VT)	100	167
Přímá řeč uvozená slovesem say (VT)	52	133
Kolik % všech uvozujících sloves tvoří sloveso say (VT)	52,0 %	79,6 %
Přeloženo slovesem říct (CT)	16 (30.8 %)	66 (49.6 %)
Přeloženo jiným komunikativním slovesem (CT)	32 (61.3 %)	60 (45.1 %)
Přeloženo jiným než komunikativním slovesem (CT)	3 (5.8 %)	4 (3.0 %)
V překladu vynecháno (CT)	3 (1.9 %)	3 (2.3 %)

Tabulka 7 Uvozující sloveso say

Graf 9 Přímá řeč uvozená slovesem say

16) Překlad slovesa say slovesem říct

'You have youth, confidence, and a job,'
the older waiter said.

„Jsi mladý, věříš si, máš práci,"
řekl starší číšník.

(Hemingway, s. 354)

(Hemingway CT, s. 367)

17) Překlad slovesa *say* slovesem říct

'He was more than any husband could ever be,' Peroxide said.

(Hemingway, s. 361)

„Byl pro mě víc, než by nějaký manžel kdy moh," **řekla**

Peroxidová.

(Hemingway CT, s. 368)

18) Překlad slovesa *say* jiným komunikativním slovesem

'Oh, don't be fresh,' she said.

(Hemingway, s. 359)

„Poslyš, *nebud' drzej,*" **ohradila se.**

(Hemingway CT, s. 366)

19) Překlad slovesa *say* jiným komunikativním slovesem

'Shut the door, can't you?' somebody said.

(Hemingway, s. 357)

„Nešly by ty dveře zavřít?" **ozval se** *kdoši.*

(Hemingway CT, s. 364)

20) Překlad slovesa *say* jiným než komunikativním slovesem

'He says we're punks,' Tommy said to me.

(Hemingway, s. 357)

„On nám říká sráči," **obrátil se na** *mě Tom.*

(Hemingway CT, s. 364)

21) Překlad slovesa *say* jiným než komunikativním slovesem

'Oh, go and-' Doctor Wilcox said.

(Hemingway, s. 367)

„Ale, jdi a —" **mávl rukou** *doktor Wilcox.*

(Hemingway CT, s. 374)

22) Překlad slovesa *say* jiným komunikativním slovesem

“It doesn't run off, does it?" said the young girl softly.

(Lawrence, s. 295)

„Ten neuteče, vid'?" **zašeptala** *mladší sestra.*

(Lawrence CT, s. 70)

23) Překlad slovesa *say* jiným komunikativním slovesem

„No indeed, it died in one blow,” **said** Frances, with a flippancy that was hateful to her. *„To opravdu ne, stačila mu jedna,“ **podotkla** Frances s uštěpačností, která se jí protivila.*
 (Lawrence, s. 299) (Lawrence CT, s. 74)

24) Překlad slovesa *say* slovesem říct

“I hope so,” he **said**. *„Doufám, že ano,“ **řekl**.*
 (Lawrence, s. 303) (Lawrence CT, s. 79)

25) Překlad slovesa *say* slovesem říct

“But everybody will be at church,” she **said** coaxingly to the man. *„Ale všichni budou v kostele,“ **řekla** prosebně zahradníkovi.*
 (Lawrence, s. 304) (Lawrence CT, s. 80)

26) Překlad slovesa *say* jiným než komunikativním slovesem

“You’re not so good at knockin’ ’em?” he **said**, turning to her. *„Tobě by to jednou ranou tak nešlo?“ **otočil se** k ní.*
 (Lawrence, s. 299) (Lawrence CT, s. 74)

27) Překlad slovesa *say* jiným než komunikativním slovesem

“Come,” she **said**, taking his arm, “let us go into the garden till Mrs. Coates brings the tray.” *„Pojd,“ **zavěsila se** do něj, „půjdeme do zahrady, než paní Coatesová přinese snídani.“*
 (Lawrence, s. 302) (Lawrence CT, s. 78)

3.5.2 Uvozující sloveso *ask*

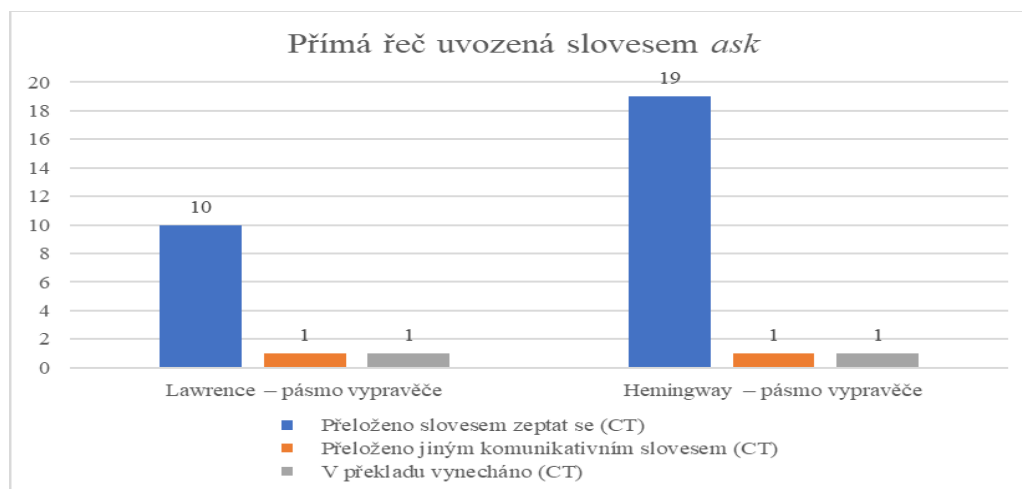
Druhým nejčastějším slovesem uvozujícím větu v textech obou autorů bylo sloveso *ask*.

Zde se Hanuš držel VT ještě víc než při překladu uvozujícího slovesa *say*. Ve většině případu jej, jak v textu Lawrence, tak v textu Hemingwaye, přeložil doslovným *zeptat se* – příklady 28) a 29). V textu každého z autorů bylo pouze jednou přeloženo jiným komunikativním slovesem, jak ukazují příklady 30) a 31).

Stejně tak Hanuš pouze jednou u obou autorů sloveso *ask* v překladu úplně vynechal.

UVOZUJÍCÍ SLOVESO ASK		
	Lawrence – přímá řeč	Hemingway – přímá řeč
Celkový počet sloves uvozujících přímou řeč (VT)	100	167
Přímá řeč uvozená slovesem <i>ask</i> (VT)	12	21
Kolik % všech uvozujících sloves tvoří sloveso <i>ask</i> (VT)	12,0 %	12,6 %
Přeloženo slovesem <i>zeptat se</i> (CT)	10 (83,3 %)	19 (90,5 %)
Přeloženo jiným komunikativním slovesem (CT)	1 (8,3 %)	1 (4,8 %)
V překladu vynecháno (CT)	1 (8,3 %)	1 (4,8 %)

Tabulka 8 Uvozující sloveso *ask*

Graf 10 Přímá řeč uvozená slovesem *ask*

28) Překlad slovesa *ask* slovesem *zeptat se*

“*This isn’t you, then?*” he asked.

(Lawrence, s. 298)

„*Takže tohle jako nejsi ty?*“ **zeptal se.**

(Lawrence CT, s. 73)

29) Překlad slovesa *ask* slovesem *zeptat se*

'What's the other girls' names?' Tom *asked*.
(Hemingway, s. 359)

„A jak se jmenujou ty ostatní?“
zeptal se Tom.
(Hemingway CT, s. 80)

30) Překlad slovesa *ask* jiným komunikačním slovesem

“When is it open?” she *asked*, quick-witted.
(Lawrence, s. 304)

„Kdy bývá otevřená?“ *zareagovala pohotově*.
(Lawrence CT, s. 80)

31) Překlad slovesa *ask* jiným komunikačním slovesem

'Won't you please do it?' he *asked* Doc Fischer.
(Hemingway, s. 367)

„Udělal byste to vy, prosím?“
obrátil se k doktoru Fischerovi.
(Hemingway CT, s. 374)

3.6 Příznakovost

Většina jazykových prostředků, které se v textech obou autorů vyskytovaly, byly jazykové prostředky neutrální, tedy spisovné výrazové prostředky, které je možné použít ve všech typech komunikace (Nový encyklopedický slovník češtiny¹⁰).

Část textů však byla tvořená také tzv. příznakovými prostředky, což jsou prostředky, které mimo svůj základní gramatický význam nesou další informace (určitý příznak), které omezují jejich univerzální využití. Může se jednat o příznak stylový, dobový, expresivní atd. (tamtéž¹⁰).

Provedla jsem analýzu stylově příznakových lexikálních a gramatických prostředků VT. Konkrétně jsem se zaměřila na slangová slova, vulgarismy, eufemismy, použití dialektu a slova spadající do kategorie obecné češtiny. Analýza ukázala, že v Hemingwayově textu se stylově příznakové prostředky objevovaly ve 41 případech. V Lawrencově textu jsem našla celkem 25 případů. Veškeré lexikální a gramatické prostředky analýzou stanovené jako příznakové

jsem kontrolovala v oxfordském slovníku Lexico¹¹, který je označoval jako neformální, slangová, nebo expresivní. Při podrobnějším zkoumání jsem také zjistila, že u Lawrence se ve většině případu jednalo o prostředky vyjadřující dialekt, a to jak píše Etkins, dialekt z oblasti East Midlands, který Lawrence ve svých dílech používal, jelikož se jednalo o dialekt z oblasti, kde jako malý vyrůstal (2013, s. 3). V Hemingwayově textu to byly spíše prostředky hanlivé nebo slangové, ale objevovalo se v něm i několik eufemismů.

Při analýze překladu těchto stylově příznakových prostředků jsem jejich příznakovost ověřovala pomocí Internetové jazykové příručky Ústavu pro jazyk český Akademie věd České republiky¹². Dále jsem se při identifikaci prostředků obecné češtiny opírala o diplomovou práci Hany Pavlisové (2016), která uvádí podrobnou definici obecné češtiny a příklady jednotlivých nespisovných jevů na rovině lexikální, morfologické a fonologické.

Čísla vypovídají o tom, že Hanuš k překladu příznakových prostředků, vyskytující se ve VT, používal jak české protějšky nesoucí určitý příznak, tak i protějšky bezpříznaková. Analýza zbytku CT pak odhalila užití stylově příznakových prostředků i na jiných místech, než kde se původně vyskytovala ve VT, což poukazuje na snahu překladatele kompenzovat míru příznakovosti textu, kterou na jiných místech ubral. Je však třeba brát v potaz, že mezi používáním expresivních výrazů v angličtině a češtině je určitý rozdíl. Podle Knittlové (2010, s. 97) je expresivita v angličtině realizována převážně na lexikální úrovni, zatímco v češtině ji lze najít stejnoměrně rozprostřenou napříč více úrovněmi.

Ve velké většině případů Hanuš nahradil anglický příznakový výraz českým bezpříznakovým protějškem (příklady 32), a 33)) a příznakovost poté zvýšil v jiné části textu mírnější formou, ale na více místech. Kromě příznakových vrstev české slovní zásoby využíval i prostředky gramatické, především substandardní tvary obecné češtiny, jak ukazují příklady 34) a 35), v dalších případech využíval zdvořiliny.

Hanušovi se ale také často podařilo nalézt vhodný příznakový ekvivalent, který v CT působil přirozeně – příklady 36) a 37). Příklad 36) ukazuje, že Hanuš přeložil anglický neformální výraz *sweet on him* víceslovným českým příznakovým protějškem *nejseš zabouchlá*. V takových případech, kdy český

¹¹ Dostupné z: <https://www.lexico.com/>

¹² Dostupné z: <https://prirucka.ujc.cas.cz/>

protějšek tvořilo víceslovné spojení, bylo toto slovní spojení do analýzy započítáno jako jeden výskyt.

Celkově tedy v kategorii příznakovosti k určitým posunům docházelo, svůj podíl na tom ale opět nesou rozdíly v konvencích anglického a českého jazyka. Je možné tedy říct, že se Hanušovi i přes tyto rozdíly dařilo držet autorského záměru.

	Lawrence – pásmo vypravěče		Hemingway – pásmo vypravěče		Lawrence – přímá řeč		Hemingway – přímá řeč	
	VT	CT	VT	CT	VT	CT	VT	CT
Výskyt příznakových prostředků ve VT a jejich překlad	0	0	8	1	25	12	33	21
% rozdíl v počtu výskytu příznakovosti mezi VT a CT	0 %		-87,5 %		-52,0 %		-36,4 %	
Počet výskytu příznakovosti v CT na jiných místech, než ve VT	6		3		15		45	

32) Překlad příznakového prostředku bezpříznakovým ekvivalentem

“Well,” said Anne, as the sisters went through the wheat stubble; “I don’t know what you two’s been jawing about, I’m sure.” *„Teda,“ prohodila Anne, když sestry mířily přes strniště domů, „teď mi opravdu není jasný, co jste vy dva vedli za řeči.“*

(Lawrence, s. 299)

(Lawrence CT, s. 75)

33) Překlad příznakového prostředku bezpříznakovým ekvivalentem

One of the whores laughed out loud. *Jedna z žen se hlasitě zasmála.*

(Hemingway, s. 358)

(Hemingway CT, s. 365)

34) Překlad bezpříznakového prostředku příznakovým ekvivalentem

Did you find it dead?” he asked. *Našla si ho mrtvýho?“ zeptal se.*

(Lawrence, s. 298)

(Lawrence CT, s. 74)

35) Překlad bezpříznakového prostředku příznakovým ekvivalentem

*'I swear to Christ I've never been
anywhere like this,' he said.*

(Hemingway, s. 358)

*„Přísámbohu, že jsem něco
takovýho ještě nikdy neviděl," řekl.*

(Hemingway CT, s. 365)

36) Překlad příznakového prostředku příznakovým ekvivalentem

*“And aren't you sweet on him any more,
then?”*

(Lawrence, s. 296)

*„Takže už do něj nejseš
zabouchlá?“*

(Lawrence CT, s. 71)

37) Překlad příznakového prostředku příznakovým ekvivalentem

*'Your goddam pigs' feet stink,' Tom said,
and spit what he had in his mouth on the
floor.*

(Hemingway, s. 356)

*„Ty tvoje zatracený prasečí nožičky
smrdí," řekl Tom a vyplivl sousto na
podlahu.*

(Hemingway CT, s. 363)

Závěr

V této bakalářské práci jsem se zaměřila na převod autorského stylu Ernesta Hemingwaye a Davida Herberta Lawrence překladačem Jiřím Hanušem při překladu do češtiny. Jak říká Levý (1998, s. 90), zachovat styl původního díla při překladu přináší pro překladače mnoho problémů a není to zcela možné. Proto jsem si také pro svoji práci vybrala překlady tak zkušeného překladače, jako je Jiří Hanuš, který jak už bylo zmíněno v úvodu této práce, má na svém kontě desítky přeložených knih od nejrůznějších autorů. Jestli se totiž dá předpokládat, že se nějakému překladateli vedle co nejpřesnější reprodukce textu podaří zachovat i další aspekty díla, jako je právě autorský styl, bude to překladač, který má v této oblasti mnoho zkušeností.

Pro přiblížení celé problematiky jsem se v teoretické části zaměřila jak na překladatelský proces, tak na jednotlivé fáze překladačovy práce, a krátce jsem zmínila také dvojí normu překladu, která překladačovu práci ovlivňuje. Neméně důležitou součástí teorie bylo také uvedení jednotlivých autorů děl, která jsem si pro svoji analýzu vybrala. V neposlední řadě jsem také představila překladače obou těchto děl Jiřího Hanuše.

Abych mohla odpovědět na otázku, zda se Hanuš při překladu snaží o zachování autorského stylu, rozhodla jsem se provést analýzu jeho překladu na knihách dvou autorů, jejichž styly se od sebe výrazně liší. Úseky textů, se kterými jsem při analýze pracovala, jsem rozdělila na dvě promluvová pásma – pásmo vypravěče a pásmo postav. Pro analýzu jsem si stanovila několik indikátorů relevantních pro sledování autorského stylu a toho, jak se případně promítá do překladu.

V případě počtu znaků rozdílů v číselných výsledcích ukázaly, že Hanuš nejspíš volil jinou překladovou strategii pro každého z autorů a také pro obě promluvová pásma. Zároveň číselné odchylky nebyly tak velké, aby ukazovaly na to, že překladač činil velké změny. Navíc v případě rozdílného počtu znaků a slov hraje svou roli odlišnost obou jazykových systémů.

Vyhodnocení výsledků analýzy počtu a délky slov ukázalo, že se Hanuš drží VT v rozdílu délek promluvových pásem. Hemingway ve svém textu pracoval s delším pásmem postav a Lawrence naopak s delším pásmem

vypravěče. To se promítá i do CT. Co se týče délky slov, Lawrence v textu používal o něco delší slova než Hemingway, čehož se Hanuš v překladu držel.

Rozbor vět ukázal, že i zde se Hanuš drží VT a pro překlad Hemingwayova textu volí kratší věty než pro překlad textu Lawrence. Počet vět je také v CT velmi podobný jako ve VT. To také znamená, že Hanuš nedělal velké změny v hranicích vět. Více změn však provedl v překladu Lawrenceova textu.

Kategorie atributivních adjektiv a jejich expresivity přinesla poněkud překvapivý výsledek a to, že v případě těchto textů bylo použití obecných adjektiv o něco vyšší než těch hodnotících jak u Hemingwaye, tak u Lawrence. Celkový počet atributivních adjektiv však byl vyšší v případě Lawrence, což potvrdilo jednu z mých hypotéz. Překlad těchto adjektiv opět ukázal, že Hanuš, co do typu adjektiv, zůstává převážně věrný originálu. Místa, kde použil k překladu atributivních adjektiv jiný slovní druh, však ukazují i na jistou dávku kreativity, která nemusí nutně poukazovat na odklon od autorského stylu.

Při analýze sloves uvozujících přímou řeč jsem zjistila, že oba autoři používají nejčastěji komunikativní slovesa *say* a *ask*. Sloveso *say* se navíc v textu Hemingwaye objevuje mnohem častěji než v textu Lawrence. Analýza překladu pak ukázala, že Hanuš pro každého z autorů zvolil jinou strategii. V textu Hemingwaye mnohem častěji sloveso překládal doslovně a v textu Lawrence volil kreativnější řešení, protože s těmi pracoval i autor. V případě slovesa *ask* se pak Hanuš ve většině případů držel doslovného překladu.

Kategorie stylově příznakových lexikálních prostředků se ukázala být kategorií, kde se Hanuš uchyloval k nejkreativnějším řešením. To však může mít spojitost s tím, co o expresivitě říká Knittlová, podle které je překlad expresivních výrazů intuitivní a spíše subjektivní (2010, s. 96). Obecně se ale dá říct, že i přes to, že čísla ukazují na mírné snížení příznakovosti v přímém překladu příznakových lexikálních prostředků, hlubší analýza ukázala, že toto snížení Hanuš kompenzoval ve zbytku textu. Jelikož se tedy příznakovost projevuje v češtině a angličtině odlišně, aby Hanuš zachoval estetickou stránku původního díla a zachoval tím i autorský záměr, musel s příznakovostí v CT zacházet jinak.

Průměrná délka vět byla tedy kratší v pásmu postav než v pásmu vypravěče, a to jak ve výchozím, tak v cílovém textu, což potvrdilo první z mých hypotéz.

Druhá hypotéza se potvrdila z větší části. Hemingwayův text pracoval s kratšími větami, větším počtem vět uvozených slovesem *say* a menším počtem adjektiv než text Lawrence. Analýza expresivity adjektiv však ukázala, že na tom jsou texty obou autorů velmi podobně.

Jelikož analýza ukázala, že i přes rozdílný systém jazyků a jejich rozdílné konvence v použití některých jazykových prostředků, se Hanuš v překladu autorský styl snažil zachovávat, potvrdila se i moje poslední hypotéza. Pro každého z autorů ve velké většině případů volil odlišnou strategii, která byla v souladu s VT. I přesto však k posunům docházelo, a to vlivem právě rozdílnosti českého a anglického jazyka. K větším změnám v hranicích vět, expresivitě atributivních adjektiv a překladu uvozujícího slovesa *say* docházelo v Lawrenceově textu. Občas se však vyskytovaly i případy, kdy se více změn objevovalo u Hemingwaye.

Podobným tématem se ve své bakalářské práci zabývala i Tereza Kotzurová (2020), která se snažila odhalit, zda Jiří Hanuš uplatňuje jiné strategie při překladu umělecké a populární literatury. Kotzurová sice Hanušovy strategie zkoumala na jiných indikátorech, než které jsem pro svoji analýzu použila já, dospěly jsme ale k podobným výsledkům. Podle Kotzurové (2020, s. 42) se v Hanušových překladech vyskytovaly jen malé posuny. Stejně výsledky přinesla i má analýza. Navíc dospěla k závěru, že Hanuš volí jiné strategie při překladu umělecké a populární literatury, kdy v překladu umělecké literatury našla posunů méně. To tedy ukazuje na to, že je Hanuš překladatel, který se přizpůsobuje VT.

Důležité je však podotknout, že kvantitativní data, která jsem svojí analýzou získala, nemohou pokrýt tak komplexní téma, jako je překlad autorského stylu. Nedokážou v plné šíři zachytit například kreativní překladatelská řešení Jiřího Hanuše, která se napříč jeho překlady objevují. Číselně vyjádřené malé změny by totiž mohly také poukazovat na strojový překlad, kterému chybí tvůrčí stránka a který je ovlivněn VJ, a jak říká Levý, takový překlad by byl prohřeškem proti zachování VT v celé jeho šíři, stejně jako přehnaně kreativní překlad, který jde proti autorskému stylu, protože autorovu myšlenku také nezachovává (1998, s. 88). Aby tak bylo možné zcela potvrdit, zda se Hanušovi podařilo převést autorský styl obou překladatelů, musela by být provedena hlubší kvalitativní analýza, což však přesahuje rozsah této bakalářské práce.

Summary

The topic of this research is concerned with the translation of an author style. The work of an experienced and acknowledged translator Jiří Hanuš is investigated to find out if he takes the translation of this feature into account.

To examine this, I have chosen to work with two authors whose styles of writing are very different – Ernest Hemingway and David Herbert Lawrence. The basis for the choice of these two authors was the assumption, that the bigger the difference between their styles, the easier it would be to spot if the translator follows their characteristics.

Firstly, a theoretical basis of a translation process is provided to bring an understanding of what is translator's work. Secondly, the requirements of a quality translation, alongside with the theory of translation norms are presented, to deeper apprehend the complexity and dilemma of translator's work and decision making. Part of the theory is also dedicated to introducing Hemingway, Lawrence and Hanuš.

The following hypotheses comprise the main focus of the conducted research. Hypothesis n. 1 claims that the average sentence length in the direct speech will be shorter than in the indirect speech. Hypothesis n. 2 claims that Hemingway's text compared to Lawrence's text uses shorter sentences, fewer adjectives, and contains a more frequent use of the introductory verb "to say". Hypothesis n. 3 claims that Jiří Hanuš tries to preserve the original author style in his translations but changes still occur given the systemic difference between English and Czech.

To test these hypotheses, I have constructed an analysis of certain parts of two short story collections, each written by one of the authors – *Collected Stories* and *The First Forty-Nine Stories*. I have then split the texts into two parts – direct speech and indirect speech and analysed them separately. Afterwards I found the corresponding parts of the text in the translation and made a comparative analysis of the translation with the original. The results of the analysis are presented for the categories sentences, sentence boundaries, words, characters, adjectives, introductory verbs and marked linguistic forms. The analysis has brought the following results.

The number of sentences in the translated texts is very similar to the number of sentences in the original texts.

The average number of words per sentence was higher in Lawrence's text than in Hemingway's and the analysis of the translation has brought the same results.

In the category of adjectives, the translation was also closely following the original texts, where the adjectives containing the element of evaluation have mostly been translated with adjectives containing the same element. A more creative translation approach can be seen in those parts of texts where adjectives were translated with a different word class.

The part of the analysis concerned with introductory verbs has revealed that Hanuš chose a different strategy for each author. As the verb "*to say*" is used to introduce most of the direct speech in Hemingway's text, the translation is also less diverse in this aspect. Lawrence's use of introductory verbs on the other hand, has wider range, which is also transferred into the translation by Hanuš.

In the category of marked words Hanuš also maintains author's intention. As it is a complicated category, which is highly affected by the different conventions of each language, Hanuš had to opt for more creative solutions, e.g., by introducing marked words in different parts of the text.

The insights gathered from this data, provided a basis which confirmed or disproved the hypotheses provided before.

Hypothesis n. 1 regarding the sentence length was confirmed for both Hemingway's text and Lawrence's text, and their translations.

The analysis showed that Hemingway's text comprised of shorter sentences, fewer adjectives, and a more frequent use of the introductory verb '*to say*' than Lawrence's text, which confirmed Hypothesis n. 2.

The quantitative data also confirms hypothesis n. 3 and suggests, that Hanuš chose different translation strategies for each author in order to preserve the original author's style, yet necessary changes had to be made.

The quantitative data gathered by this analysis does not cover the topic of the translation of an author style in all its complexity. Purely from a quantitative point of view, these results could also suggest that Hanuš's translation is affected by English language and its conventions, and that it is a translation lacking in creativity. This, however, would contradict the general belief that the work of this

acknowledged translator is creative and of high quality. Therefore, to cover this topic in more depth and to confirm that Hanuš has succeeded in conveying the author style in his translation, further qualitative analysis would have to be conducted. This is however exceeding the scope of this research.

Bibliografie

Primární literatura

HEMINGWAY, Ernest, 1993. *The First Forty-Nine Stories*. Londýn: Arrow Books Limited. ISBN 0099339218.

HEMINGWAY, Ernest, 2016. *Povídky*. Přeložil Jiří Hanuš. Praha: Odeon. ISBN 978-80-207-1718-4.

LAWRENCE, David Herbert, 1994. *Collected Stories*. London: Everyman's Library. ISBN 978-1-85715-180-0.

LAWRENCE, David Herbert, 2018. *Poslední smích*. Přeložil Jiří Hanuš. Praha: Argo. ISBN 978-80-257-2692-1.

Sekundární literatura

BLACK, Michael, 2020. D. H. Lawrence. In: *Encyclopedia Britannica* [online]. 7. 9. [cit. 13.12.2020]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/biography/D-H-Lawrence>.

Databáze českého uměleckého překladu, ©2008-2020. *Jiří Hanuš* [online]. 5. 12. 2020 [cit. 9.12.2020] Dostupné z: <https://www.databaze-prekladu.cz/prekladatel/000000724>.

Databáze Obce překladatelů, ©2016–2020. Hanuš Jiří [online]. [Cit. 9.12.2020] Dostupné z: <http://databaze.obceprekladatelů.cz/databaze/H/hanusjiri.htm>.

ELKINS, Tabita, 2013. D.H. Lawrence's Use of Nottingham Dialect in "The Daughter-in Law": an Analysis of Dialect Diffusion and Class. In: *Academia.edu* [online]. [Cit. 6.12.2020]. Dostupné z:

[https://www.academia.edu/6283851/D H Lawrence s Use of Nottingham Dialect in The Daughter in Law an Analysis of Dialect Diffusion and Class.](https://www.academia.edu/6283851/D_H_Lawrence_s_Use_of_Nottingham_Dialect_in_The_Daughter_in_Law_an_Analysis_of_Dialect_Diffusion_and_Class)

GRYGOVÁ, Bronislava, 2010. Typy překladu. In: KNITTLOVÁ, Dagmar, GRYGOVÁ, Bronislava a ZEHNALOVÁ, Jitka. *Překlad a překládání*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta. ISBN 978-80-244-2428-6.

JONES, Francis, 2009. Literary translation. In: BAKER, Mona a SALDANHA, Gabriela. *Routledge encyclopedia of translation studies*. 2nd ed. Abingdon: Routledge, s. 152-157 ISBN 978-0-415-36930-5.

KNITTLOVÁ, Dagmar, 2000. *K teorii i praxi překladu*. 2. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého. ISBN 80-244-0143-6.

KNITTLOVÁ, Dagmar, GRYGOVÁ, Bronislava a ZEHNALOVÁ, Jitka, 2010. *Překlad a překládání*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta. ISBN 978-80-244-2428-6.

KOTZUROVÁ, Tereza, 2020. *Rozdíly ve strategiích překladu umělecké a populární literatury* [online]. Olomouc [cit. 6.12.2020]. Dostupné z: <https://theses.cz/id/8gfjvl/>. Bakalářská práce. Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta. Vedoucí práce Mgr. Jitka ZEHNALOVÁ, Dr.

LEECH, Geoffrey a SHORT, Mick, 2007. *Style in Fiction*. 2nd ed. Harlow: Pearson Education Limited. ISBN 978-0-582-78409-3.

LEVÝ, Jiří, 2012. *Umění překladu*. 4., upr. vyd. Praha: Apostrof. ISBN 978-80-87561-15-7.

MUNDAY, Jeremy, 2016. *Introducing Translation Studies: Theories and Applications*. 4th ed. Abingdon: Routledge. ISBN 978-1-138-91254-0.

Nový encyklopedický slovník češtiny, 2012-2020 [online]. Brno: Masarykova univerzita. [Cit. 6.12.2020]. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/>.

Obec Překladačů, ©2016–2020. *Anticena Skřípec* [online]. [Cit. 6.12.2020]. Dostupné z: <http://www.obecprekladatelů.cz/anticena-skripec.htm>.

Oxford University Press, ©2020 [online]. Lexico.com. [Cit. 6.12.2020]. Dostupné z: www.lexico.com.

PAVLISOVÁ, Hana, 2016. *Obecná čeština v překladové literatuře – Kdo chytá v žitě a Mládí v hajzlu* [online]. Olomouc [cit. 13.12.2020]. Dostupné z: <https://theses.cz/id/n5aeed/>. Diplomová práce. Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta. Vedoucí práce Mgr. Jitka ZEHNALOVÁ, Dr.

POPOVIČ, Anton, 1975. *Teória umeleckého prekladu: aspekty textu a literárnej metakomunikácie*. 2. preprac. a rozšír. vyd. Bratislava: Tatran.

Souborný katalog České republiky, 2014 [online]. Katalogy a databáze Národní knihovny ČR. [Cit. 6.12.2020]. Dostupné z: <https://aleph.nkp.cz/>.

Internetová jazyková příručka, ©2008–2020 [online]. Praha: Ústav pro jazyk český Akademie věd České republiky. [Cit. 12.12.2020]. Dostupné z: <https://prirucka.ujc.cas.cz/>.

VILIKOVSKÝ, Ján, 2002. *Překlad jako tvorba*. Přeložil Emil Charous. 1. vyd. Praha: Ivo Železný. ISBN 80-237-3670-1.

WÜNSCHOVÁ, Pavlína, 2020. *Analýza překladatelských strategií Veroniky Volhejnové* [online]. Olomouc [cit. 6.12.2020]. Dostupné z: <https://theses.cz/id/h4gwz4/>. Bakalářská práce. Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta. Vedoucí práce Mgr. Jitka ZEHNALOVÁ, Dr.

YOUNG, Philip, 2020. Ernest Hemingway. In: *Encyclopedia Britannica*
[online]. 10. 12. [cit. 13.12.2020]. Dostupné z:
<https://www.britannica.com/biography/Ernest-Hemingway>.

Anotace

- Autor:** Natálie Šotnarová
- Název česky:** Analýza překladatelských strategií Jiřího Hanuše při převodu autorského stylu Davida Herberta Lawrence a Ernesta Hemingwaye do češtiny
- Název anglicky:** Analysis of translation strategies used by Jiří Hanuš to convey the author's style of David Herbert Lawrence and Ernest Hemingway in Czech
- Vedoucí práce:** Mgr. Jitka Zehnalová, Dr
- Počet stran:** 58
- Počet znaků:** 59 542

Anotace

Tato bakalářská práce se zabývá tématem převodu autorského stylu při překladu do češtiny. Konkrétně je tato problematika zkoumána na překladech děl Ernesta Hemingwaye a Davida Herberta Lawrence uznávaným překladatelem Jiřím Hanušem. Teoretická část práce představuje pojmy překladatelský proces, požadavky na překlad a dvojí norma překladu. Dále jsou v ní uvedeny informace o obou autorech a překladateli. Hlavní část práce je tvořena prezentací výsledků komparativní analýzy úryvků děl obou autorů a jejich překladů. Na zvolených indikátorech je sledováno, jaké překladatelské strategie Jiří Hanuš při překladu volí a do jaké míry zachovává v překladu prvky autorského stylu.

Klíčová slova: autorský styl, překladatelský proces, překladatelské strategie, dvojí norma překladu, komparativní analýza, Jiří Hanuš, Ernest Hemingway, David Herbert Lawrence

Annotation

This bachelor thesis is concerned with the topic of translation of author style into Czech. This subject is particularly investigated through the translation of the work of Ernest Hemingway and David Herbert Lawrence. The theoretical part introduces terms such as translation process, phases of translator's work, and norms of translation. It further introduces information about the authors and the translator. The main part of the thesis presents the results of a comparative analysis of the excerpts of the work of both authors and their translation. The translation strategies used by Jiří Hanuš are analysed using selected indicators which help observe to what extent the elements of the author style are maintained.

Key words: author style, translation process, translation strategies, norms of translation, comparative analysis, Jiří Hanuš, Ernest Hemingway, David Herbert Lawrence

Seznam tabulek a grafů

Seznam tabulek

Tabulka 1 Znaký	23
Tabulka 2 Slova	24
Tabulka 3 Věty	26
Tabulka 4 Hranice vět	27
Tabulka 5 Atributivní adjektiva	30
Tabulka 6 Expresivita atributivních adjektiv	32
Tabulka 7 Uvozující sloveso say	37
Tabulka 9 Uvozující sloveso ask	40

Seznam grafů

Graf 1 Délka textu (znaký)	23
Graf 2 % rozdíl v počtu znaků mezi VT a CT	23
Graf 3 Délka textu (slova)	25
Graf 4 % rozdíl v počtu slov mezi VT a CT	25
Graf 5 Délka textu (věty)	26
Graf 6 % rozdíl v počtu vět mezi VT a CT	27
Graf 7 Překlad obecných adjektiv	32
Graf 8 Překlad hodnotících adjektiv	33
Graf 9 Přímá řeč uvozená slovesem say	37

Graf 10 Přímá řeč uvozená slovesem ask	40
--	----